

Харківська обласна рада
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Державне управління охорони навколишнього природного середовища
у Харківській області

**ЧЕРВОНА КНИГА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Тваринний світ**

Харків — 2013

ДЖМЕЛЕВИДКА СКАБІУЗОВА*Hemaris tityus* (Linnaeus, 1758)**Шмелевидка скабиозова**

Клас Комахи — Insecta

Ряд Лускокрилі — Lepidoptera

Родина Бражники — SpHINGIDAE

Природоохоронний статус

Рідкісний. Занесений до Червоної книги України (рідкісний).

Морфологічна характеристика

Розмах крил 29–35 мм. Метелик із товстим тілом та порівняно невеликими прозорими крилами. Лише вздовж зовнішнього краю крил є досить вузька іржаво-бура крайова облямівка. Черевце пухнасте з чорними та бурими перев'язками, на кінці черевця є щіточка з темних видовжених лусочок. Гусінь світло-зеленого кольору з характерним рогом на останньому сегменті тіла, сягає у довжину 5,5–7 см.

Ареал виду та його поширення у регіоні

Європа, Південний Урал, Кавказ та Закавказзя, Західна Азія, Казахстан, Західний Сибір. В Україні метелик поширений у степовій та лісостеповій зонах, в Криму, але досить розсіяно та рідко. У Харківській області відомі поодинокі знахідки з півночі, півдня, заходу та центру (Вовчанський, Лозівський, Красноградський та Харківський райони).

Чисельність

Рідкісний, чисельність у місцях перебування дуже низька — трапляються поодинокі особини.

Місця перебування

Трапляється на відкритих степових та вапнякових ділянках, у ярах з чагарниками, різнотравних луках, у рідколіссях.

Особливості біології

Літ імаго триває з кінця квітня до липня, на рік розвивається одне покоління. Метелики активні вдень, живляться нектаром квітів. У сприятливі роки можливий розвиток другої генерації (літ метеликів — у липні-серпні). При народженні метелика його крила не є прозорими — вони усі вкриті лусочками, але у першому ж польоті зайві лусочки відпадають. Гусінь розвивається з травня до серпня на трав'янистих рослинах (свербіжниці, скабіозі, підмареннику) та на чагарниках (жимолості). Лялечки зимують у ґрунті, іноді на поверхні ґрунту серед рослинних залишків.

Основні чинники зниження чисельності

Знищення природних біотопів — випалювання та викошування трав, надмірний випас худоби на степових ділянках, застосування отрутохімікатів.

Заходи охорони

Як компонент біоценозу пасивно охороняється у заповідниках Степу та Лісостепу України. У межах Харківської області рекомендовані збереження цілинних степових ділянок в місцях перебування виду, заборона випалювання сухих залишків трави та випасання худоби. Доцільним є створення ентомологічних заказників у місцях постійного перебування виду.

Джерела інформації

Плющ, 2009; Волошин П. (2012, особисті повідомлення).

Автор: О. В. Дронов

Фото: © С. О. Свірін